

บันทึก

เรื่อง หรือข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘
(การเสียสัญชาติไทยของผู้ซึ่งแปลงสัญชาติเป็นคนต่างด้าว จะมีผลเมื่อใด)

กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ ที่ มท.๐๒๐๖/๑๘๔๙๒ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงมหาดไทยได้รับแจ้งจากกระทรวงการต่างประเทศว่า นายเสถียร หล่อศิริโพบูลย์ ได้ยื่นคำร้องต่อสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เพื่อขอเพิ่มชื่อบุตรคือ เด็กชายมาร์ค ลงในหนังสือเดินทางไทยของนางกลอยใจซึ่งเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของตน สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ตรวจสอบหลักฐานแล้วปรากฏว่า นายเสถียรฯ มีสัญชาติอเมริกัน และนางกลอยใจฯ มีสัญชาติไทยสถานเอกอัครราชทูตฯ จึงปฏิเสธคำร้องดังกล่าวเพราะเด็กชายมาร์คมีบิดาเป็นคนสัญชาติอเมริกัน

ซึ่งนายเสถียรฯ ได้สัญชาติอเมริกันโดยได้รับอนุมัติจากทางการสหรัฐอเมริกาเมื่อ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๒ แต่ยังไม่ได้สละสัญชาติไทย นายเสถียรฯ ได้เคยยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อบุตรของตนลงในหนังสือเดินทางอเมริกันของตนแล้ว แต่ได้รับการปฏิเสธเพราะนางกลอยใจฯ ไม่ได้สัญชาติอเมริกันและเด็กชายมาร์คฯ เกิดนอกประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเกิดที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย ต่อมานายเสถียรฯ ได้ยื่นคำร้องขอหนังสือเดินทางให้แก่เด็กชายมาร์คฯ ต่อทางการของประเทศซาอุดีอาระเบีย แต่ได้รับการปฏิเสธเช่นกัน นายเสถียรฯ จึงได้ขอให้สถานเอกอัครราชทูตฯ พิจารณาเพิ่มชื่อเด็กชายมาร์คฯ ลงในหนังสือเดินทางไทยของนางกลอยใจฯ หรือออกหนังสือเดินทางให้แก่เด็กชายมาร์คฯ ด้วย

กระทรวงการต่างประเทศได้ส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาโดยกระทรวงการต่างประเทศมีความเห็นว่า การที่นายเสถียรฯ ได้แปลงสัญชาติเป็นอเมริกันนั้น ย่อมเป็นเหตุให้เสียสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ แต่เนื่องจากมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้การเสียสัญชาติไทยมีผลต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อยังไม่มีมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เสียสัญชาติไทย นายเสถียรฯ จึงยังมีสัญชาติไทย และนายเสถียรฯ ยังมีได้สละสัญชาติไทยตามมาตรา ๑๕ ดังนั้นเด็กชายมาร์คฯ ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามมาตรา ๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘

กระทรวงมหาดไทยได้ส่งเรื่องให้ที่ปรึกษากฎหมายของกระทรวงมหาดไทยกรมอัยการและกรมตำรวจพิจารณา ที่ปรึกษากฎหมายของกระทรวงมหาดไทยกับกรมอัยการเห็นพ้องด้วยกับความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ แต่กรมตำรวจเห็นว่า เมื่อนายเสถียรฯ ได้สัญชาติอเมริกันโดยการแปลงสัญชาติจึงต้องเสียสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยไม่จำเป็นต้องแสดงเจตนาสละสัญชาติไทยตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ทั้งนี้ ได้มีแนวคำพิพากษากฎีกาที่ ๑๕๐๗/๒๕๖๒ วินิจฉัยไว้แล้ว ส่วนการประกาศในราช

กิจจานุเบกษาเป็นเรื่องที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายจะต้องดำเนินการต่อไป มิใช่ว่าหากยังไม่มีมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วจะยังไม่เสียสัญชาติไทย เมื่อนายเสถียรฯ ได้เสียสัญชาติไทยโดยผลของการได้รับอนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นอเมริกันเด็กชายมาร์คฯ จึงมิใช่เป็นผู้เกิดโดยบิดามีสัญชาติไทยหรือผู้เกิดนอกราชอาณาจักรไทย โดยมารดามีสัญชาติไทยแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติอื่นจะได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามนัยมาตรา ๗ (๑) หรือ (๒) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ เนื่องจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีความเห็นแตกต่างกันดังกล่าว กระทรวงมหาดไทย จึงขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นเพื่อให้ได้ข้อยุติที่แน่นอนและถือเป็นทางปฏิบัติต่อไปว่า

๑. เมื่อนายเสถียรฯ ได้รับอนุมัติจากทางการของสหรัฐอเมริกาให้ได้สัญชาติอเมริกันโดยการแปลงสัญชาติแล้ว แต่ยังไม่มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เสียสัญชาติไทยตามนัยมาตรา ๕ และมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ จะถือว่า นายเสถียรฯ เสียสัญชาติไทยตั้งแต่เมื่อใด

๒. เด็กชายมาร์คฯ ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามนัยมาตรา ๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว และได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวง กรมตำรวจ และกรมอัยการแล้ว มีความเห็นดังนี้

๑. สำหรับปัญหาข้อแรกนั้น ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๒๒ ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยและได้แปลงสัญชาติเป็นคนต่างด้าวหรือสละสัญชาติไทยหรือถูกถอนสัญชาติไทย ย่อมเสียสัญชาติไทย” ซึ่งหมายความว่า ผู้มีสัญชาติไทยเมื่อได้แปลงสัญชาติเป็นคนต่างด้าวแล้ว ย่อมเสียสัญชาติไทย แต่การเสียสัญชาติไทยนั้นจะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕^๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และการเสียสัญชาติไทยตามมาตรา ๒๒ นั้น ก็อยู่ในหมวด ๒ ภายใต้บังคับตามมาตรา ๕ เช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อยังไม่มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้บุคคลดังกล่าวเสียสัญชาติไทย การเสียสัญชาตินั้นก็ยังไม่เกิดผลตามกฎหมาย จึงต้องถือว่าบุคคลนั้นยังมีสัญชาติไทยอยู่ ทั้งนี้ เพราะการได้สัญชาติไทยหรือการเสียสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ นั้น กฎหมายได้กำหนดขั้นตอนของแต่ละกรณีไว้ เช่นการได้สัญชาติไทยตามสามีของหญิงต่างด้าวจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีที่จะอนุญาตหรือไม่ ตามมาตรา ๙^๒ หรือกรณีการแปลงสัญชาติตามมาตรา ๑๒^๓ และการสละสัญชาติ

^๑ มาตรา ๕ การได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๒ การเสียสัญชาติไทยตามหมวด ๒ หรือการกลับคืนสัญชาติไทยตามหมวด ๓ ให้มีผลต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและให้มีผลเฉพาะตัว

^๒ มาตรา ๙ หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวและได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทย ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ตามมาตรา ๑๕^๔ ซึ่งกำหนดให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีที่จะอนุญาตหรือไม่เช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าไม่ประสงค์จะให้การได้สัญชาติไทยเป็นไปโดยอัตโนมัติ ในกรณีตามที่หารือนี้จึงต้องถือว่า นายเสถียร หล่อศิริไพบูลย์ ยังคงมีสัญชาติไทย

๒. สำหรับปัญหาที่สอง เนื่องจากได้วินิจฉัยแล้วว่า ระหว่างที่ยังไม่มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้นายเสถียรฯ เสียสัญชาติไทย นายเสถียรฯ จึงยังคงมีสัญชาติไทย และตามข้อเท็จจริงปรากฏว่า เด็กชายมาร์คฯ เกิดนอกราชอาณาจักรในขณะที่บิดา คือนายเสถียรฯ ยังคงมีสัญชาติไทย เด็กชายมาร์คฯ จึงย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามมาตรา ๗ (๑)^๕ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ นอกจากนี้แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๒๔ ให้นายเสถียรฯ เสียสัญชาติไทยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๒๕ ก็ตาม ประกาศดังกล่าวก็ย่อมมีผลบังคับในวันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๒๕ และมีผลเฉพาะตัวของนายเสถียรฯ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ เด็กชายมาร์คฯ จึงยังคงมีสัญชาติไทยเช่นเดิม

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการฯ

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้สัญชาติไทยให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี

^๓ มาตรา ๑๒ ผู้ใดประสงค์จะขอแปลงสัญชาติเป็นไทย ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ถ้าผู้ประสงค์จะขอแปลงสัญชาติเป็นไทยตามวรรคหนึ่งมีบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายไทย และบุตรนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย อาจขอแปลงสัญชาติเป็นไทยให้แก่บุตรพร้อมกับตนได้ โดยบุตรนั้นได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐ (๑) (๓) (๔) และ (๕)

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นไทย ให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรอนุญาตให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ให้ผู้ขอแปลงสัญชาติเป็นไทยปฏิญาณตนว่าจะมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประเทศไทย

ผู้แปลงสัญชาติเป็นไทยชอบที่จะขอหนังสือสำคัญการแปลงสัญชาติเป็นไทยได้

^๔ มาตรา ๑๕ ผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทยขณะที่บิดาเป็นคนต่างด้าว และอาจถือสัญชาติของบิดาได้ หรือผู้ซึ่งได้สัญชาติไทยตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง แต่ไม่ได้แสดงความจำนงภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๔ หรือผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยและสัญชาติอื่นหรือผู้ซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ถ้าประสงค์จะสละสัญชาติไทย ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้สละสัญชาติไทย ให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรี

^๕ มาตรา ๗ บุคคลดังต่อไปนี้ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

(๑) ผู้เกิดโดยบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย ไม่ว่าเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย

รักษาการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖